

Saga

af Gunløg Ormstunges saga

Islændingen Gunløg er ung, smuk, stærk og modig. Han er også en dygtig skjald, men hans digte er ofte skarpe og kritiske. Derfor får han tilnavnet Ormstunge, der betyder slangetunge. Gunløg er forelsket i den smukkeste pige på Island, Helga den Favre, men han vil også ud i verden og opleve den. Så han rejser. Men først vil han forloves med Helga.

4. Gunløg Ormstunge fæster Helga

PÅ denne tid boede Illuge hin Svarte oppe på Hvidåside på gården Gilsbakke; han var den største høvding i Borgefjord ved siden af Thorsten Egilsen, og en særdeles mægtig mand, meget hårdsinnet, og en god støtte for sine venner. Med sin kone Ingeborg havde han mange børn, blandt hvilke vi her nævner sønnerne Hermund og Gunløg, begge håbefulde børn, og den gang næsten voksne. Gunløg i særdeleshed udviklede tidlig sin legemsstyrke og vækst; han havde lysebrunt hår, der faldt godt, sorte øjne, men en mindre veldannet næse, dog tækkelige ansigtstræk; han var smal i midje, hærdebred og velskabt; af sind var han tidlig heftig, hård og påstående; en stor skjald, men som sådan ret bidende, og derfor kaldtes han

håbefulde børn:
børn, der ser ud til
at kunne klare sig
godt i fremtiden

tækkelige: pæne,
tiltrækkende

hærdebred: bred
over skuldrene og
brystkassen

skjald: digter og
fremsiger af egne
digte

sæder: skikke

udebur: udendørs
forråds-kammer

tavl: et brætspil

aftalt: „som om det
aldrig har været
omtalt“

Gunløg Ormstunge. Da han var femten år gammel, bad han sin fader om rejsepenge, og sagde at han ville rejse udenlands for at se andre folks ·sæder. Men Illuge Bonde ville ikke ret indlade sig derpå, og mente at han ikke ville blive medgørlig udenlands, da han endnu ikke ret havde lært at skikke sig blandt sine egne. Kort efter, da Illuge en morgen var stået op og gik tidligt ud, så han, at hans ·udebur var lukket op; seks varesække og ridetøj var lagt ud. Han undredes meget derover; og i det samme kom Gunløg til, førende fire heste, og sagde, at det var ham, der havde taget sækkene ud. „Hvad vil du med dem?“ spurgte Illuge. „Jeg vil have dem til min rejse,“ svarede sønnen. „Du skal ingen myndighed tiltage dig,“ vedblev faderen, „imod min vilje, og ingensteds rejse, førend jeg vil;“ hvorpå han igen kastede sækkene ind i huset. Da red Gunløg sin vej og kom om aftenen til Borg, hvor han bad Thorsten Bonde om, at han måtte blive der, hvortil han fik lov; og han fortalte da Thorsten, hvorledes han var kommet i uenighed med sin fader. Thorsten sagde, at han måtte blive der så længe han ville, så han blev der et årstid og lærte lovkyndighed af Thorsten, og var også vel lidt af alle andre. Jævnlig fornøjede han og Helga sig med at lege ·tavl, og fattede straks godhed for hinanden, hvilket siden viste sig. De var næsten jævnaldrende. Helga var så fager, at de kyndigste mænd har anset hende for den dejligste kvinde på Island. Hendes hår var så stort, at hun kunne hylle hele sit legeme deri, og så fagert som hamret guld; der gaves ikke i Borgefjord og viden om så ønskeligt et parti som Helga den Fagre. En dag, da man sad i stuen på Borg, sagde Gunløg til Thorsten: „Der er endnu ét afsnit i loven, som du ikke har lært mig, og det er, hvorledes man skal fæste sig en kone.“ Thorsten svarede, at det var en ringe ting, og lærte ham fremgangsmåden. Da sagde Gunløg: „Lad os nu se, om jeg har forstået det ret! Jeg vil nu tage dig i hånden, og lade som om jeg fæstede mig din datter Helga.“ Thorsten svarede, at det var ingen nytte til; men Gunløg greb straks hans hånd og sagde: „Føj mig nu dog deri!“ „Så gør da, som du vil,“ sagde Thorsten; „men det skal alle vide, som her er til stede, at dette skal være en ·aftalt sag, og der skal ikke

være nogen underfundighed under.“ Derpå nævnede Gunløg sig vidner og fæstede Helga, og spurgte Thorsten om det således var ret og lovligt i alle måder; hvorpå den anden svarede, at han havde båret sig rigtigt ad; og alle de tilstedeværende havde
5 megen morskab derover.

5. Gunløg rejser udenlands

10 Kristendommen blev vedtaget på Island, og alle indbyggerne lod deres gamle tro fare. Imidlertid opholdt Gunløg sig i tre år snart på Borg, snart hjemme hos sin fader på Gilsbakke. Han var nu atten år gammel, og hans ustyrlighed begyndte at sætte sig. Kort efter bad han atter sin fader om at måtte rejse udenlands,
15 og denne havde nu intet derimod, da sønnen syntes ham at te sig bedre. Illuge red derfor hjemmefra hen til en mand, der hed Audun Festargarm, der havde sit skib stående ved munden af Guvå, og købte sin søn halvpart i skibet, for hvilket Gunløg takkede ham, da han kom hjem. En af Illuges hjemmemænd
20 og hans nære frænde, som var blevet opfødt på gården, ved navn Thorkel Svarte, gjorde sig rede til at rejse udenlands med Gunløg, og sørgede for at alle varer og deslige blev bragt om bord på skibet, førend Gunløg kom; thi medens de andre gjorde alting i stand, opholdt han sig på Borg, og havde mere lyst til
25 at tale med Helga end at arbejde med købmændene. En dag spurgte Thorsten ham, om han ville ride med ham op til hans heste i Lange-Vatnsdal, hvortil Gunløg straks var villig. De red ene to til de kom op til Thorstens sæter, hvor der stod fire af hans
30 stodheste, røde af lød; men hingsten især var meget smuk. Thorsten tilbød Gunløg den; men denne svarede, at han ikke trængte til heste nu, da han ville rejse udenlands. De red nu videre til nogle andre stodheste, en grå hingst med fire hopper, den bedste der var i Borgefjord. Og denne bad Thorsten Gunløg om at modtage. Men Gunløg svarede, at han lige så lidt ville
35 have denne som den anden. „Men hvorfor,“ udbrød han, „tilbyder du mig ikke det, som jeg gerne vil have?“ „Hvad er det?“

frænde: slægtning

stod: en hingst med sine hopper

sagde Thorsten. „Din datter Helga den Fagre,“ svarede Gunløg. „Det lader sig ikke i en hast afgøre,“ svarede Thorsten og gav sig til at tale om andre ting; hvorpå de igen red hjemad langs med Langå. Da sagde Gunløg: „Jeg ønsker dog at vide, hvorledes du vil svare mig på min bejlen til din datter Helga.“ „Jeg bryder mig ikke om din snak,“ sagde Thorsten. „Det er mit alvor,“ svarede Gunløg, „og ikke snak.“ „Du skal først vide, hvad du selv vil,“ sagde Thorsten; „har du ikke besluttet at rejse udenlands, og nu lader du, som om du vil bejle til en kvinde; I passer ikke sammen, du og Helga, da du er så ustadig, og derfor bliver der intet af denne sag.“ „Hvor højt stiler du med din datter,“ sagde Gunløg, „når Illuge den Svartes søn ikke synes dig god nok? Og hvem er der her i Borgefjord, som står højere end han?“ Thorsten svarede: „Jeg indlader mig ikke på mandjævning; men var du en sådan mand som din fader, så ville du ikke blive afvist.“ Gunløg sagde: „Hvem her i Borgefjord vil du da hellere give din datter end mig?“ Thorsten svarede: „Her er godt mandevalg: Thorfinn på Rødemel har syv sønner, alle så dygtige og dannede mænd som nogen kan ønske sig, og som ikke står tilbage for dig.“ Gunløg sagde: „Ingenlunde kan Thorfinn lignedes med min fader, da selv du står noget tilbage for ham; hvad vil du således sammenligne med, at han på Thorsnæsting vovede sig imod Thorgrim Gode og hans sønner, og drev det fuldt ud igennem, som striden var om.“ Thorsten svarede: „Jeg fordrev Ønund Sjones søn Steinar fra mine enemærker, og det var ikke noget ringe foretagende.“ „Ja,“ sagde Gunløg, „det kunne du takke din fader Egil for, ellers var det næppe lykkedes dig; men for resten vil kun få mænd komme godt fra at forskyde mig som svigersøn.“ „Brug dine trusler,“ svarede Thorsten, „deroppe mod fjeldbyggerne; herude på Myrerne kommer du ingen vegne dermed.“ Om aftenen kom de hjem; men næste morgen red Gunløg op til Gilsbakke, og bad sin fader ride med sig på frieri til Borg. „Du er dog også et vægelsindet menneske,“ sagde Illuge; „nylig har du besluttet at rejse udenlands, og nu falder det dig ind, at du vil gå på frieri; men jeg ved, at Thorsten ikke vil synes derom.“ „Jeg vil gøre det alligevel,“ sagde Gunløg, „og

ustadig: rastløs og ustabil

mandjævning: at sammenligne mænd

fjeldbyggerne: folk i det fjeldområde, Gunløg stammer fra

vægelsindet: en som ikke kan træffe et valg, men skifter mening hele tiden

du får ingen fred for mig, førend du hjælper til heri.“ Illuge red da ·selvtolvtte ned til Borg, og Thorsten tog meget venskabeligt imod ham. Morgenen efter gav Illuge sig i tale med Thorsten: „Jeg og min søn har et ærinde til dig,“ sagde han. „Lad os gå her op på Borgen,“ svarede Thorsten, „og der tale med hinanden.“ Det gjorde de så, og Gunløg gik med dem. Da sagde Illuge: „Min søn Gunløg fortæller mig, at han har bejlet hos dig til din datter, og jeg kommer nu for at høre, hvad der skal blive af den sag; hans slægt og vor rigdom kender du, og jeg skal fra min side ikke spare på noget, hvorved han kan få fast ejendom, eller om jeg kan skaffe ham et ·godord, hvis det kan fremme sagen.“ Thorsten svarede: „Jeg finder ikke noget at udsætte på din søn, uden at han forekommer mig så ustadig; dersom han lignede dig i sind, så skulle jeg straks sige ja.“ „Men det vil dog,“ svarede Illuge, „gøre et brud imellem os, hvis du ikke finder mig og min søn passende til dit svogerskab.“ „Nu,“ sagde Thorsten, „for dit ords og for vort venskabs skyld skal din søn have løfte på min datter; men hun skal ikke være hans fæstemø; hun skal vente på ham i tre år, og imedens skal Gunløg rejse udenlands, og danne sig efter andre mænds sæder; men kommer han da ikke her tilbage, skal jeg være løst fra al forpligtelse.“ Og efter at dette var afgjort, skiltes de. Illuge red hjem, men Gunløg ned til skibet. Og da de fik ·bør, stak de i søen, kom til Norge og sejlede ind i Trondhjem til byen Nidaros, hvor de lagde skibet i havn, og lossede deres varer.

selvtolvtte: når man er selvtolvtte, er man selv en af en gruppe på tolv

godord: embede som 'gode', en slags høvding, der fungerede som dommer

bør: god vind at sejle i

6. Gunløg i Norge

Over Norge herskede den gang Erik Jarl Håkonsen og hans broder Svend. Erik Jarl havde sit sæde på sin fædrenegård Lade, og var en mægtig høvding. Skule Thorstensen, Thorsten Egilsens søn på Borg, var den gang hos jarlen og var hans ·hirdmand, og stod i megen anseelse. Gunløg og Audun Festargarm gik med fem mand ind på Lade. Den første var iført en grå kjortel og hvide ·sokkebrog; han havde en byld på vristen, hvoraf der flød

hirdmand: soldat i hans hær

sokkebrog: bukser og sokker ud i et

blod og materie, når han gik. De gik hen for jarlen og hilste ham sømmeligt. Han kendte Audun og spurgte om nyt fra Island; hvorpå denne fortalte hvad han vidste. Jarlen spurgte derpå Gunløg, hvem han var, og han sagde ham sit navn og sin æt.

5 „Skule Thorstensen!“ sagde derpå jarlen, „hvad slags mand er denne på Island?“ „Herre,“ svarede Skule, „tag vel imod ham! det er en søn af en udmærket mand på Island, Illuge den Svarte på Gilsbakke, og han er min fosterbroder.“ Jarlen sagde: „Hvad er der med dit ben, islænding?“ „Der er en byld på det, herre,“

10 sagde han. „Og du halter dog ikke?“ sagde jarlen. „Skulle jeg halte,“ svarede Gunløg, „så længe begge mine ben er lige lange!“ Da sagde en af jarlens hirdmænd, ved navn Thorer: „Han slår stort på, denne islænding; det var ikke af vejen, om vi forsøgte ham noget.“ Gunløg gav ham et øjekast og sagde:

fosterbroder: en plejebroder

15

I hirden er der én,
som er fuld af mén.
Vogt jer for ham,
den sorte! Han er gram.

gram: vred

20

Da ville hirdmanden gribe til sin økse; men jarlen sagde, han skulle være rolig; sligt skulle man ikke lade sig anfægte af. „Hvor gammel er du, islænding?“ vedblev han. „Atten år,“ svarede Gunløg. „Jeg skulle tro, du ikke bliver atten til,“ sagde

25 jarlen. Gunløg sagde, men noget lavt: „Ønsk du ikke mig ondt, men tænk hellere på dig selv!“ „Hvad er det du der mumler, islænding?“ spurgte jarlen. „Sådan som jeg tænker det burde være,“ svarede Gunløg, „at førend du ønsker ondt over mig, skulle du hellere bede om lykke for dig selv.“ „Hvorom da?“

30 sagde jarlen. „At du ikke,“ svarede Gunløg, „skal få en sådan død, som din fader Håkon Jarl.“ Jarlen blev helt blodrød, og råbte: „Grib ham, denne kådmundede dåre!“ Da gik Skule hen til jarlen og sagde: „For min bønns skyld, herre, giv manden fred, og lad ham drage bort!“ Jarlen sagde: „Så lad ham skynde

35 sig herfra, og aldrig mere komme i mit rige, hvis han har sit liv kært.“ Da fulgte Skule ud med Gunløg, og de gik ned på bryg-

gen, hvor der just lå en englandsfarer rede til at lægge ud. Der fik Skule Gunløg og hans frænde Thorkel Svarte om bord; men det andet skib overgav Gunløg tillige med sit gods til Auduns omsorg. De sejlede nu ud i Englandshavet, og kom om høsten
5 til bryggerne ved London hvor de satte skibet op.

(...)

9. Gunløg drager til kong Olaf den svenske i Upsala

Over ·Svitjod herskede den gang kong Olaf den Svenske, en søn af kong Erik Sejersæl og Skøgle-Tostes datter dronning Sigridd hin Storråde; det var en mægtig, anselig og stolt konge. Gunløg
15 kom til Upsala om foråret, da de svenskes almindelige ting holdtes der. På samme tid opholdt islænderen Ravn Ønundsen sig hos kongen. Hans fader Ønund, der boede på gården Mosfjeld, var en rig mand og havde godordet der sønder på ·næssene; han var gift med Geirny, en sønne-
20 datter af Molde-Gnup, der havde nedsat sig i Grindevig. Deres sønner Ravn, Thoraren og Endride var alle håbefulde mænd; dog var Ravn den ypperligste blandt dem, en stor, stærk mand, af smukt udseende og en god skjald. Så snart han var fuldvoksen, foretog han rejser mellem
25 Island og Norge. Nu opholdt han sig, som sagt, hos kong Olaf den Svenske. Da nu kongen havde modtaget Gunløg vel og spurgt ham, hvem han var, og Gunløg havde svaret, at han var islænder, vendte kongen sig til Ravn og sagde: „Hvad slægt er denne mand af på Island?“ Hvorpå der rejste sig en stor, rask udseende mand på den lavere bænk, gik hen for kongen
30 og sagde: „Herre! han er af god slægt og selv en af de raskeste mænd.“ „Så lad ham da gå hen og tage plads hos dig!“ sagde kongen. Hvorpå Gunløg sagde: „Jeg har digtet et ·kvæde, Herre, til Eder, og ønsker at I vil høre det.“ Men kongen svarede, at der nu ikke var lejlighed til at høre på kvæder; det var bedst
35 først at tage sæde. De gjorde da så; og Gunløg og Ravn gav sig i samtale med hinanden og fortalte hinanden om deres

Svitjod: Sverige

næssene: de syd-
vestligste næs på
Island

kvæde: sang

tingtiden: den periode, man hvert år holdt ting

høvished: velopdragenhed, høflig opførsel

trættes: skændes

drapa: oldnordisk digt med omkvæd

flok: oldnordisk digt uden omkvæd, ikke så værdsat som drapa

rejser. Ravn fortalte, hvorledes han sommeren før var draget fra Island til Norge, og i begyndelsen af vinteren fra Norge til Sverige; og de blev snart gode venner. Men en dag, da tingtiden var ude, var de begge, Gunløg og Ravn, stedte for kongen. Da sagde Gunløg: „Nu ville jeg ønske, herre, at I ville høre på mit kvæde.“ „Ja, lad os høre det,“ sagde kongen. „Nu vil også jeg fremsige mit kvæde,“ sagde Ravn, „med Eders tilladelse.“ „Også det,“ svarede kongen. „Men dog jeg først,“ sagde Gunløg, „med Eders tilladelse, herre.“ „Nej,“ sagde Ravn, „mig tilkommer det først at fremsige mit kvæde, da jeg først er kommet til Eder.“ „Når,“ sagde Gunløg, „har man nogensinde hørt, at vore fædre kom sammen, og at min kom efter din? Aldrig! Og heller ikke nu skal det blive tilfældet med os to.“ „Lad os i det mindste,“ sagde Ravn, „vise så megen høvished, at vi ikke giver os til at trættes derom, men lader kongen råde derfor.“ Kongen sagde: „Gunløg skal da kvæde først, thi han vil blive vred, hvis han ikke får sin vilje.“ Herpå kvad Gunløg sit drapa; og da han havde endt, sagde kong Olaf: „Nu, Ravn, hvorledes er dette kvæde digtet?“ „Godt, herre,“ svarede denne, „det er et kvæde med store ord, ikke kønt og noget stift i form, som Gunløg selv er af sind.“ „Nu skal du fremsige dit kvæde, Ravn,“ sagde kongen. Han gjorde det. Og da det var ude, sagde kongen: „Nu, Gunløg, hvorledes er kvædet digtet?“ „Godt, herre,“ svarede han, „det er et fagert kvæde, som Ravn er selv, men ret hverdags; og hvorfor,“ vedblev han, „digtede du kun en flok om kongen? Fandt du ikke, han var en drapa værd?“ Ravn svarede: „Lad os nu ikke tale mere derom; der kommer vel den tid, da vi kan begynde herpå igen,“ og hermed endte deres samtale. Kort efter blev Ravn kong Olafs hirdmand, og bad om orlov til at rejse bort. Kongen tillod ham det. Og da han var rede til at tage af sted, sagde han til Gunløg: „Det skal nu være ude med vort venskab, siden du således ville nedsætte mig her for høvdinger; og engang vil den tid komme, da jeg skal tilføje dig lige så stor vanære, som du ville tilføje mig her.“ „Dine trusler skræmmer mig ikke,“ svarede Gunløg, „aldrig skal vi mødes sådan, at jeg i anseelse står tilbage for dig.“ Kong Olaf gav Ravn gode gaver

ved ·skilsmissen, hvorpå han drog bort. Han rejste om våren til Trondhjem, gjorde sit skib klart, og sejlede om sommeren til Island, hvor han landede i Lerevåg neden for heden. Hans frænder og venner modtog ham med glæde; og næste vinter
5 blev han hjemme hos sin fader.

skilsmisse: afsked, afrejse

Den gang var Skaft Thorodsen lovsigemand over Island. Hans moder Ranveig var en sønnedatter af Molde-Gnup, så at Skaft og Ønunds sønner var søstersønner; og alle disse frænder levede i god forståelse med hinanden. Om sommeren mødtes
10 Ravn og Skaft på altinget; hvorpå Ravn sagde til den anden, at han ville have hans hjælp til frieri hos Thorsten Egilsen, til hvis datter Helga han ville bejle. Skaft indvendte vel, at hun jo allerede var lovet bort til Gunløg Ormstunge; men Ravn sagde, at den tid, som var aftalt imellem dem, nok var udløbet
15 nu, og at Gunløgs overmod var blevet endog større end før, så han næppe ville agte på sit løfte. Skaft lod da sin frænde råde; og de gik med et stort følge til Thorsten Egilsens bod. Han modtog dem vel, og Skaft sagde: „Min frænde, Ravn vil bejle til din datter Helga; hans æt er dig vel kendt, såvel som hans
20 formue, hans egen ·dannished, og den støtte han tør vente af sine mange frænder og venner.“ Thorsten svarede: „Gunløg har allerede fået løfte på hende, og jeg vil holde alt det, som den gang blev aftalt.“ Skaft vedblev: „Er nu ikke de tre vintre forløbet, som da blev aftalt imellem eder?“ „Jo,“ sagde Thorsten,
25 „men sommeren er endnu ikke forbi, og Gunløg kan endnu komme tilbage i sommer.“ „Men hvad håb,“ sagde Skaft, „kan vi gøre os, hvis han ikke er kommet ved sommerens ende?“ Thorsten svarede: „Vi mødes her nok igen næste sommer, og da kan vi se, hvorledes sagerne står; men nu nytter det ikke at
30 tale mere herom.“ Så skiltes de, og man red hjem fra tinget. Det blev ikke ukendt, at Ravn bejlede til Helga, som Gunløg havde løfte på. Gunløg kom ikke tilbage denne sommer. Og næste sommer drev Skaft og Ravn på altinget med al iver på frieriet og sagde, at Thorsten nu var løst fra alle sine forpligtelser mod
35 Gunløg. Thorsten svarede, at han kun havde få døtre at sørge for og nødig ville, at de skulle blive nogen mand til skam eller

dannished: de egenskaber, en agtet og hæderlig mand har

købslog: forhandlede om prisen (normalt på en vare)

skade; han ville derfor først tale med Illuge Svarte. Det gjorde han da også, og sagde til ham: „Synes du ikke, at jeg nu er løst fra alle mine forpligtelser mod din søn Gunløg?“ „Visselig er du det,“ svarede Illuge, „hvis du vil; og jeg ser ikke, hvad jeg kan
5 gøre derved, da jeg ikke ret kender Gunløgs omstændigheder.“ Thorsten gik da tilbage til Skafte, og de købsslog således med hinanden, at brylluppet skulle stå ved vinterens begyndelse hos Thorsten på Borg, hvis Gunløg ikke kom hjem; Thorsten skulle være løst fra al forpligtelse imod Ravn, hvis Gunløg kom og
10 krævede sin brud. Derefter red man hjem fra tinget; den ene uge forløb efter den anden, men Gunløg kom ikke, og Helga så med sorg sit giftermål i møde.

(...)

11. Gunløg møder Helga, og holder tvekamp med Ravn på Øksaråholmen

Om Ravn fortælles, at han sad og holdt bryllupsgilde på Borg;
20 men de fleste siger, at bruden var meget nedslået, så det gik her, som det hedder i ordsproget, at ungdoms kærlighed glemmes ikke. Således gik det også Helga. Ravn tog derpå hjem til Mosfjeld med sin kone; men de havde kun været der en kort stund, førend Helga vågnede en morgen tidlig, medens Ravn
25 endnu sov, og han var meget urolig i søvne; og da han vågnede, fortalte han Helga sin drøm og kvad følgende vise:

I din arm jeg tyktes
at jeg lå hårdtsåret,
30 og din seng mig syntes
svømme af blod i drømmen,
og ej mer du mægted'
mig at forbinde, kvinde.
Hvad det så varsler, ved jeg,
35 varslet ej fryd betyder.

Helga sagde: „Det skulle jeg aldrig sørge over; ilde har I sveget mig, og Gunløg må være kommet hjem.“ Hun græd da meget; og kort efter ·spurgtes Gunløgs hjemkomst. Helga gjorde sig nu så stridig imod Ravn, at han ikke kunne holde hende derhjem-

5 me, men måtte drage med hende tilbage til Borg, og alligevel havde han kun liden glæde af deres samliv. Vinteren efter skulle der stå et bryllup på gården Skånø, da Sverting, en sønnesøn af Molde-Gnup, skulle ægte Hungerd, en datter af Tunge-Ods søn Thorod og hans kone Jofrid. Hungerds frænde Thorkel på

10 Skånø indbød også Illuge Svarte og hans sønner; men da Illuge gjorde sig rede til rejsen, sad Gunløg inde i stuen og gjorde intet for at komme af sted. Illuge gik hen til ham og spurgte, hvorfor han ikke lavede sig til; men Gunløg svarede, at han ikke ville tage med. „Jo vist skal du det, min søn,“ sagde Illuge; „tag dig

15 ikke sligt således til hjerte, at du sørger over en enkelt kvinde; lad, som du ikke ved, hvad der er sket; der vil aldrig ·skorte dig på kvinder at vælge imellem.“ Gunløg fulgte da sin faders vilje, og gæsterne samlede sig til gildet. Illuge og hans sønner blev der givet plads i det ene højsæde; Thorsten Egilsen, hans ·måg

20 Ravn og brudgommens følge i det andet højsæde, lige over for Illuge. Kvinderne tog sæde på tværbænken, og Helga den Fagre sad hos bruden. Tit og ofte vekslede Helga og Gunløg øjekast, så det gik, som det hedder i ordsproget, at øjet er trygt vidne, om kvinde elsker mand. Gunløg var da vel klædt, og bar hin gode

25 dragt som kong Sigtryg havde givet ham, så han både i denne henseende og ved sin styrke, vækst og skønhed udmærkede sig frem for andre mænd. Der var kun liden glæde under gildet. Den dag, da man lavede sig til at tage bort, brød kvinderne op for at tage hjem; og ved denne lejlighed gik Gunløg til Helga,

30 og de talte længe sammen. Da kvad Gunløg denne vise:

spurgtes: gik der rygter om

skorte: mangle

måg: svigersøn

Ravn dig tog, og triste
timerne blev at leve
tit for Slangetunge –
35 taget var Helga den Fagre.
Kunne den ·karrige blonde

karrig: nærig, dvs. en, som nødigt giver noget bort

kræmmer min tunge glemme?
 Bort sit barn det unge
 bød din far som en vare.

tun: gårdsplads

5 Da forærede Gunløg hende den kappe, som han havde fået af kong Edelred, og som var en stor kostbarhed; hun takkede ham meget derfor. Derpå gik Gunløg ud og der var kommet mange heste i ·tunet. Han sprang op på en af dem, red i fuld fart over
 10 til siden. „Hvorfor springer du nu af vejen, Ravn?“ sagde han, „denne gang har du intet at frygte af mig, men du ved, hvad du har fortjent.“ Ravn svarede med et vers, hvori han ytrede, at de ikke behøvede at strides; der var mange andre kvinder at vælge imellem. Gunløg svarede: „Man siger så; det kan gerne
 15 være, at der er mange, men jeg synes det ikke.“ Nu løb Illuge og Thorsten til for at hindre strid imellem dem. Derefter red begge parter hjem, og der forefaldt intet mærkeligt den vinter. Men efter at Helga var kommet sammen med Gunløg, kunne Ravn ikke mere nyde samlivet med hende.

holmgang: en kamp mellem to parter

æske: udfordre

20 Næste sommer red man til tings; mange i følge som sædvanlig: Illuge Svarte med sine sønner, Gunløg og Hermund, Thorsten Egilsen og hans søn Kolsvend, Ønund fra Mosfjeld med alle sine sønner, samt nysnævnte Sverting. Skaftede var endnu lovsigemand. En dag på tinget, da dette var meget talrigt
 25 og alle rettergangssagerne var til ende, krævede Gunløg sig lyd og sagde: „Er Ravn Ønundsen her til stede?“ Han svarede ja. „Du ved,“ vedblev derpå Gunløg, „at du har taget min brud, på hvem jeg havde løfte, og har yppet fjendskab imod mig; derfor æsker jeg dig til ·holmgang her på tinget efter tre dages frist,
 30 her på Øksaråholm.“ Ravn svarede: „Det er et godt bud, som man kunne vente af dig, og jeg er rede, så snart du vil.“ Nu var vel deres frænder på begge sider meget misfornøjede dermed; men det var den gang lov, at enhver, der på en eller anden måde troede sig fornærmet, kunne ·æske sin modstander til
 35 holmgang. Efter tre nætters forløb gjorde de sig derfor rede til holmgangen. Illuge Svarte ledsagede med et stort følge sin søn

til holmen, og lovsigemanden Skafta fulgte Ravn, såvel som hans fader og andre frænder.

Hermund holdt skjoldet for sin broder Gunløg, og Sverting for Ravn. Den, der blev såret, skulle løse sig af holmen med 5 tre mark sølv. Ravn, som den der var udæsket, havde det første hug. Han huggede da i den øverste kant af Gunløgs skjold; men da han havde hugget stærkt til, sprang hans sværd itu under ·hjalte, og spidsen deraf, som sprang tilbage fra skjoldet, traf Gunløg på kinden og gav ham et, skønt overmåde let, sår. 10 Begges frænder og mange andre mænd løb da imellem dem. Gunløg sagde: „Nu påstår jeg, at Ravn er overvundet, da han er våbenløs;“ men Ravn sagde: „Og jeg siger, at det er dig, som er overvundet, da du er såret.“ Gunløg var da særdeles heftig og meget vred og sagde, at striden endnu ikke var afgjort. Men 15 hans fader Illuge sagde, at de for denne gang ikke skulle fortsætte den. Da svarede Gunløg: „Jeg vil da ønske, min fader, at Ravn og jeg må mødes en anden gang således, at du er for langt borte til at skille os ad.“ Således skiltes de da for denne gang, og man gik tilbage til sine boder. Næste dag blev det i lovretten 20 vedtaget som lov, at alle holmgange skulle afskaffes på Island, og denne afgørelse blev taget efter de bedste mænds råd, som da var til stede, og det var de kyndigste, som den gang var i landet. Denne holmgang mellem Gunløg og Ravn var således den sidste, der er holdt på Island.

25 En dag, da brødrene Hermund og Gunløg gik hen til Øksarå for at ·to sig, gik der en flok kvinder på den anden side af åen, og blandt dem Helga den Fagre. Hermund sagde da til Gunløg: „Ser du kvinderne og din veninde Helga der på den anden side af åen?“ „Visselig ser jeg hende,“ svarede Gunløg.

30 Derpå gik de over åen, og Helga og Gunløg taltes ved en stund; og da de igen gik tilbage, stod Helga og stirrede længe efter Gunløg. Han så da tilbage over åen og kvad følgende vise:

Under den ·vænes ·hvalte
35 hvide pande blide,
blændende, høgeblanke

hjalte: fæste eller håndgreb på sværd

to sig: vaske sig

væn: smuk

hvalt: hvælvet

linskrudlysende:
så lys som smukt,
hvidt, fintvævet
hørlærred (lin)

blikke så jeg stråle.
Grunt skal jeg og den gode,
guldbåndbærende, kære,
·linskrudlysende kvinde
5 lide for det siden.

vråsen: seng,
placeret ved eller
sammenbygget
med rummets ene
hjørne

Derefter red man hjem fra tinget, og Gunløg var hjemme på Gilsbakke. En morgen, da han vågnede, var alle de andre i huset stået op, men han alene lå endnu og hvilede sig i en ·vråsen
10 inderst inde. Da kom tolv fuldbevæbnede mænd ind i stuen; det var Ravn Ønundsen. Gunløg sprang straks op og fik fat i sine våben; men Ravn sagde til ham: „Du har aldeles ingen fare at frygte; dette er mit ærinde hid: i sommer på altinget æskede du mig til holmgang, og fandt da selv, at striden ikke blev afgjort.
15 Nu vil jeg byde dig, at vi begge rejser udenlands i sommer og holder holmgang i Norge; der vil vore frænder ikke hindre os.“

kår: vilkår

Gunløg svarede: „Det er et mandigt forslag og et ·kår, som jeg gerne vil modtage; kom hid og tag til takke hos os med hvad du ønsker.“ Ravn takkede for det gode tilbud, men afslog det
20 dog for denne gang og red bort; og således skiltes de. Deres frænder på begge sider var meget misfornøjede over dette; men de kunne ikke gøre noget derved, da de begge selv var så opsatte derpå; og desuden måtte skæbnens vilje heri, som i alt andet, gå i opfyldelse.

12. Ravns og Gunløgs tvekamp i Norge

Om Ravn er nu at fortælle, at han gjorde sit skib rede i Lerevåg.
30 To mænd ved navn Grim og Olaf, hans fader Ønunds søstersønner og begge brave mænd, ledsagede ham. Alle hans frænder fandt at de led et stort tab ved hans bortrejse, men han gav som grund til, at han havde æsket Gunløg til holmgang, at han ingen glæde havde af sit ægteskab med Helga, og sagde at en af dem
35 nødvendig måtte falde for den anden. Så snart han fik bør, stak han i søen, og kom med sit skib til Trondhjem, hvor han ·biede

biede: ventede

vinteren over uden at høre noget til Gunløg. Han ventede der ligeledes om sommeren, ja opholdt sig endnu næste vinter i Trondhjem på det sted, som hedder Livanger.

Gunløg Ormstunge tillige med Halfred Vandrådeskjald gik
 5 til søs fra Sletten, men de blev meget sent færdige, og kom kort
 før vinteren til Orknøerne. Sigurd Jarl Lødversen herskede den
 gang over øerne, og hos ham tilbragte Gunløg vinteren; og da
 jarlen om foråret ville på et hærtog, drog Gunløg med ham.
 De hærgede om sommeren vide omkring på Syderøerne og i
 10 Skotlandsfjorde og holdt mange kampe, i hvilke Gunløg stadig
 viste sig som en tapper, rask og uforfærdet mand. Sigurd Jarl
 vendte tidligt på sommeren tilbage; men Gunløg gik om bord
 hos nogle købmænd, der sejlede til Norge, kom til Trondhjem
 og tilbragte begyndelsen af vinteren hos Erik Jarl på Lade. Jar-
 15 len, der allerede vel kendte hele forholdet mellem Ravn og
 Gunløg, sagde til denne, at han forbød, at de holdt kamp med
 hinanden der i hans rige. Gunløg svarede, at han jo havde at
 befale, og forblev der om vinteren, men gav sig ikke synderlig
 af med nogen. Nu hændte det en dag, at han gik ud med sin
 20 frænde Thorkel Svarte. De gik et stykke vej bort fra gården og
 fandt på en mark en kreds af mænd, inden for hvilken der stod
 to andre med våben og fægtede på skrømt med hinanden. Den
 ene af dem skulle forestille Ravn, den anden Gunløg; og de om-
 kringstående sagde, at islænderne gav kun små hug og var sene
 25 til at mindes deres løfter. Gunløg forstod nok, at alt dette var
 gjort ham til spot og gik tavs bort; men kort efter sagde han til
 jarlen, at han ikke længere kunne udholde hans hirdmænds hån
 og spot for den sag med Ravn, og bad jarlen skaffe sig vejvisere
 til Livanger. Og da jarlen allerede havde fået efterretning om,
 30 at Ravn havde forladt Livanger og var taget længere øster på til
 Sverige, gav han Gunløg orlov til at rejse, samt to vejvisere med.
 Gunløg drog da selvsvyvende fra Lade ind til Livanger, hvor
 han kom om aftenen, just som Ravn selvfemte havde forladt
 det samme sted om morgenen. Gunløg drog da til Værdalen
 35 og kom altid om aftenen til det sted, hvor Ravn havde tilbragt
 natten. Han fortsatte så sin rejse til den øverste gård i dalen,

selvsvyvende: når
 man er selvsvyen-
 de, er man selv en
 af en gruppe på syv

selvfemte: når man
 er selvfem, er man
 selv en af en grup-
 pe på fem

ved navn Sula, hvilken Ravn havde forladt om morgenen. Han standsede ikke her, men rejste videre straks om natten, så at de om morgenen ved solens opgang endelig fik øje på hinanden. Ravn var da kommet til et sted, hvor der var to søer, og mellem
 5 søerne jævne marker, der kaldes Gleipnissletten, men ud i den ene sø gik et lidet næs, der hedder Dingenæs. Der på næsset blev Ravn stående med sine ledsagere, blandt hvilke også var hans frænder Grim og Olaf. Da de mødtes, sagde Gunløg, at det var vel, de endelig traf hinanden; Ravn var også vel fornøjet
 10 dermed og sagde, at han nu måtte vælge selv, hvad han ville, om de skulle stride alle eller kun de to. Gunløg svarede, at han var ligeglad med hvad det blev; men Ravns frænder, Grim og Olaf, sagde, at de ikke ville stå som rolige tilskuere, medens de andre stred, og det ville Gunløgs frænde, Thorkel Svarte, hel-
 15 ler ikke. Derpå sagde Gunløg til de vejvisere, som jarlen havde givet ham med, at de skulle blive siddende og se til, uden at yde nogen af dem hjælp, men være vidner til deres møde; hvilket de også gjorde.

Derpå gik de mod hinanden og stred drabeligt. Grim og Olaf
 20 gik begge imod Gunløg ene og fægtede tappert, men udfaldet blev dog, at han dræbte dem begge uden selv at blive såret. Dette sander også Thord Kolbensen i det kvæde, han digtede om Gunløg Ormstunge. Imedens søgte Ravn og Thorkel Svarte imod hinanden; Thorkel blev fældet af Ravn og lod sit liv, og
 25 ligeså gik det til sidst alle deres følgesvende, så at de to var ene tilbage. De gik nu løs på hinanden med svære hug og drabelige angreb, og blev stadig hidsigere. Gunløg førte da det sværd, som kong Edelred havde skænket ham, hvilket var et ypperligt våben; med dette gav han omsider Ravn et svært hug og hug
 30 hans ene ben af. Ikke des mindre faldt Ravn ikke, men sprang hen til en træstub og støttede stumphen derpå. Da sagde Gunløg: „Nu er du ikke kampdygtig mere, og jeg vil ikke længere stride med dig lemlæstede mand.“ „Det er sandt,“ svarede Ravn, „det er gået svært tilbage for mig; men endnu ville jeg vel kunne du
 35 noget, når jeg kunne få noget at drikke!“ „Svig mig da ikke,“ sagde Gunløg, „så vil jeg bringe dig vand i min hjelm.“ Det

lovede Ravn; hvorpå Gunløg gik hen til en bæk, fyldte hjelmen og bragte den til Ravn. Men idet denne rakte sin venstre hånd ud imod den, hug han i det samme, med sværdet i den højre, Gunløg således i hovedet, at han fik et meget svært sår. „Ilde
 5 sveg du mig nu,“ sagde Gunløg, „og umandigt var dette gjort af dig, da jeg satte lid til dit ord.“ „Jeg tilstår det,“ svarede Ravn, „men jeg kan umuligt unde dig Helga den Fagres favnetag.“ De stred da endnu noget med megen voldsomhed, men endelig gav Gunløg Ravn banesår, så han lod der sit liv. Da gik vejviserne,
 10 der havde været tilskuere, frem, og forbandt såret i Gunløgs hoved.

banesår: dødeligt sår

Derpå begravede de de døde, bragte Gunløg op på sin hest, og kom med ham ned til Livanger, hvor han lå endnu i tre dage og fik fuld kirkelig betjening, derpå døde han og blev begravet
 15 der ved kirken. Alle tog sig både Gunløgs og Ravns død meget nær, især på grund af de omstændigheder, der havde været årsag dertil.

Hjemme på Island drømmer både Gunløgs og Ravns fædre samme nat, at deres søn er blevet dræbt. Gunløgs far og bror sværger at ville hævne sig. I løbet af de to næste år dræber de mange af Ravns slægtninge og folk. Først da slutter striden mellem de to slægter. Helga bliver igen giftet bort til en fremmed. Denne gang er det en god mand, som hun får børn med. Men alligevel er det Gunløg, hun elsker, og hun kommer aldrig til at trives i sit ægteskab. Da hun kan mærke, at døden nærmer sig, beder hun om at få bragt sin kæreste ejendel, den kostbare kappe, hun i sin tid fik af Gunløg. Og den udånder hun på.

